

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

“MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA “YASHIL IQTISODIYOT”, “YASHIL MOLIYA”, “YASHIL BUXGALTERIYA” VA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI”

Maqola va tezislar to‘plami

2025-YIL
30-MAY

ROAD
74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 317 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tiziminidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investitsion muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellash (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydinoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Qudratov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish.....	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" konsepsiyasi	105
Ismailov Najmiddin Ilxamovich	
Germaniyaning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanishni afzalliklari.....	108
Nuriddinov G'ulomiddin Ziyovuddin o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirida CPFR texnologiyasi foydalanishni afzalliklari.....	111
Komilov Muhammad Yusuf Sardorbek o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirlarini qo'llashda jahon tajribasi.....	115
Karimov Amirxon Anvarovich, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Sug'urtada investisiya faoliyatini tashkil etishni huquqiy asoslari	118
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Yurtimizda amaldagi budjetlararo munosabatlar tartibi, hisobi hamda uning afzalliklari	122
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Aholini ijtimoiy himoya qilish institutlari shakllanishining xorij tajribalari	127
Bobonov N.H.	
Способ организации продуктивной работы преподавателя и его влияние на результативность	131
Гулнора Казимова	
Literature is a reflection of the soul and culture of humanity	136
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Turizm infratuzilmasida transport xizmatlarini integratsiyalash: muammo va yechimlar	140
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Ekoturizm va madaniy meros obyektlariga tashrifni tartibga soluvchi huquqiy normalar	142
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	145
Umida Kakhramonova Gayratovna	
Buxoro viloyatida qishloq xo'jaligida suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	149
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlash.....	153
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
Shahar aglomeratsiyasining sifatini ekologik va geologik mezonlar asosida kompleks baholash.....	155
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Sanoatda korxonalarining qayta tiklanuvchi energiya manbalari asosida barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash	160
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududiy tengsizliklarni kamaytirish usullari.....	165
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
Tog' yon bag'rida joylashgan kon uymlarini ochiq usulda qazib olish xususiyatlari.....	174
I.T. Mislibayev, M.Sh. Ochilova	
Milliy iqtisodiyotda turizmning o'rni va rivojlanish imkoniyatlari.....	176
Xudoyberdiyeva Hilola Himmatovna	
China insurance market experience	178
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	

Tijorat banklarida moliyaviy resurslarning shakllanish manbalari.....	181
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Bank tizimida buxgalteriya hisobotlarida axborot texnologiyalarining roli va rivoji.....	185
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Samarali loyiha risklarini boshqarish: nazariya va amaliyot.....	189
Nosirova Gulira'no Abdulaziz qizi	
XXI-asrda Xitoyning iqtisodiy taraqqiyoti: sohaviy islohotlar, yutuqlar va muammolar tahlili.....	192
D.E.Qarshiyev	
Boshqaruv hisobining zamonaviy konsepsiyalarini joriy etish xo'jalik yurituvchi subyektlarda natijadorlikka erishishning muhim omilidir	195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Eksportga chiqariladigan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlashning ahamiyati va tendensiyalari	201
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Усовершенствование подходов к управлению проблемными кредитами в коммерческих банках узбекистана	205
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Sug'urtada investitsiya faoliyatini obyekt va predmeti	208
D.E.Qarshiev	
O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning tadbirkorlik sohasida istiqbollari.....	211
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urtada anderryayting xizmatini xorij tajribasidan foydalanish.....	213
D.E. Qarshiev	
Важность проекта «умный город» в узбекистане	216
Акбаржон Иминов	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	218
Акбарjon Iminov	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobini takomillashtirishda tahlilning o'rni.....	220
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li, Shakarov Shahzod Sobir o'g'li	
Temir yo'l va intermodal transport tizimining rivojlanishi: investitsiyalar, xarajatlar va samaradorlik tahlili.....	226
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish ahamiyati.....	230
S.J. Yangiboev	
Korporativ boshqaruv va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik: davlat ishtirokidagi korxonalar misolida.....	234
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
"Sanoat korxonalarida zamonaviy loyiha menejerining asosiy kompetensiyalar modelini ishlab chiqish"	238
Axmedov Daniyar Sabirovich, Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich	
Turizmdagi shartnoma munosabatlari: turoperatorlar, turagentlar, turistik xizmatlar iste'molchilari.....	241
Ergasheva Iroda Ibrohim qizi	
"Разработка модели ключевых компетенций современного менеджера проекта в промышленных предприятиях"	243
Ахмедов Данияр Сабирович, Научный руководитель	
Xorijiy tajriba asosida o'zbekistonda oliy ta'lim akademik boshqaruvini takomillashtirish	249
Muxamedova Moxigul Xusanovna	
The role of international institutions in accelerating green finance	253
Qudratov Inomjon Nemat o'g'li	
Barqaror iqtisodiy o'sish sharoitida yashil innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni rivojlantirish	257
Xudayberdieva Dilnoza Egamberdiyevna	
Indicators and criteria of women's sustainable employment in the context of economic growth.....	262
Kholiyorova Shokhista Kahramon kizi	
Qishloq xo'jaligi sohasida "Salam" maxsus savdo shartnomalaridan foydalanish istiqbollari.....	267
Xoliyov Xomid	

Davlat xaridlarida kichik biznesning ortib borishi va uning umumiy tizimdagi o'rne	269
Majidov Nizom Baxramovich	
Davlat qarzlarini qaytarish mexanizmlarini takomillashtirish va tashqi xatarlardan himoyalash yo'nalishlari	273
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Xalqaro moliya institutlaridan investitsiyalarni jalb qilishning ahamiti	277
Tolibov Shoxrux Muminovich	
O'zbekiston respublikasining soliq salohiyati: 2024-yilda viloyatlar va Qoraqalpog'iston	280
Poyonov Otabek Abdiqaxxor o'g'li, Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich	
Oliy ta'lim muassasalarida investitsiya muhitini boshqarishning institutsional mexanizmlari	283
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Автоматизированное управление корпоративными расходами: стратегический подход и экономическая эффективность	286
Кахоров Абдумалик Рахматулло угли	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана	289
Салим Дониёров	
Raqamli transformatsiyaning mohiyati va bank sohasidagi ahamiyati	294
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Деятельность международных финансово-кредитных организаций и перспективы развития сотрудничества с Республикой Узбекистан	299
Холикова Зарнигор Камолиддин кизи	
Budjet tashkilotlarining xarajatlar smetalarida davlat xarajatlarini moliyalashtirish tartibi va amal qilish holati	302
Abdurasulov Sardor To'liqin o'g'li	
Tijorat banklari tomonidan komplayens-nazorat tizimini rivojlantirish istiqbollari	307
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Bank tizimi modernizatsiyasida innovatsion boshqaruv modellarining ahamiyati	310
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya	314
Turapov Bahromjon Alisher o'g'li	

RAQAMLI IQTISODIYOT VA XALQARO RAQAMLI INTEGRATSIYA

Turapov Bahromjon Alisher o'g'li

“O'zmilliybank” AJ Kichik va o'rta biznes departamenti direktori o'rinbosari

E-mail: Bturapov.90@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezisda raqamli iqtisodiyotning shakllanishi va rivojlanishi jarayonida xalqaro raqamli integratsiyaning ahamiyati tahlil qilinadi. Global miqyosda raqamli texnologiyalar bank-moliya tizimi, xalqaro savdo, to'lov tizimlari va ma'lumot almashinuvi mexanizmlarini tubdan o'zgartirmoqda. Xalqaro tajriba asosida raqamli infratuzilmani rivojlantirish, ochiq ma'lumotlar almashinuvi, kiberxavfsizlikni ta'minlash hamda raqamli moliya bozorlarida hamkorlikni kengaytirish bo'yicha asosiy yo'nalishlar ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari raqamli iqtisodiyot sharoitida mamlakatlarning global moliyaviy tizimga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvi uchun zarur bo'lgan strategik chora-tadbirlarni aniqlashga qaratilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, xalqaro raqamli integratsiya, to'lov tizimlari, blokcheyn texnologiyalari, ochiq bank tizimi, kiberxavfsizlik.

Abstract: This thesis examines the significance of international digital integration in the formation and development of the digital economy. At the global level, digital technologies are transforming banking and financial systems, international trade, payment systems, and data exchange mechanisms. Based on international experience, the paper explores key directions for developing digital infrastructure, enabling open data exchange, ensuring cybersecurity, and expanding cooperation in digital financial markets. The results aim to identify strategic measures necessary for countries to successfully integrate into the global financial system in the context of the digital economy.

Key words: digital economy, international digital integration, payment systems, blockchain technologies, open banking, cybersecurity.

Аннотация: В тезисе рассматривается значение международной цифровой интеграции в процессе формирования и развития цифровой экономики. На глобальном уровне цифровые технологии радикально меняют банковско-финансовую систему, международную торговлю, платёжные системы и механизмы обмена данными. На основе международного опыта анализируются ключевые направления развития цифровой инфраструктуры, внедрения открытого обмена данными, обеспечения кибербезопасности и расширения сотрудничества на рынках цифровых финансов. Результаты направлены на определение стратегических мер, необходимых для успешной интеграции стран в мировую финансовую систему в условиях цифровой экономики.

Ключевые слова: цифровая экономика, международная цифровая интеграция, платёжные системы, технологии блокчейн, открытое банковское обслуживание, кибербезопасность.

Bugungi globallashuv davrida har bir davlat o'z iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlash uchun strategik ustuvor yo'nalish sifatida iqtisodiyotga e'tibor qaratadi. Iqtisodiyotni siyosatdan ustun qo'yish konsepsiyasi taraqqiyotning barqaror poydevorini yaratadi.

So'nggi yillarda ilmiy va amaliy muomalaga kirib kelgan “raqamli iqtisodiyot” atamasi jahon xo'jalik tizimida tub o'zgarishlarning timsoliga aylandi. Raqamli iqtisodiyot an'anaviy iqtisodiy modellarni yangicha yondashuvlar bilan boyitib, texnologik innovatsiyalar va internetning keng tarqalishi natijasida iqtisodiy jarayonlarning barcha bo'g'inlariga chuqur kirib bormoqda. Bu jarayonda nafaqat korxonalar, balki davlatlararo iqtisodiy hamkorlik

shakllari ham yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Xalqaro raqamli integratsiya esa mazkur o'zgarishlarning samaradorligini oshiruvchi, global iqtisodiy tizimda mamlakatlarning raqobatbardoshligini ta'minlovchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Iqtisodiyot — bu ishlab chiqarish, taqsimlash, ayirboshlash va iste'mol jarayonida vujudga keladigan iqtisodiy munosabatlar majmuasidir. U insoniyat faoliyatining barcha sohalarini qamrab olib, jamiyat rivojlanishining asosiy drayveri sifatida xizmat qiladi. Raqamli iqtisodiyot tushunchasiga olimlar va mutaxassislar turlicha ta'rif berishadi. Umumiy ma'noda u katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash va tahlil qilish, ilg'or texnologiyalar hamda raqamli platformalar orqali tovar va xizmatlarni yaratish, saqlash, yetkazib berish va iste'mol qilish samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan iqtisodiy faoliyatdir. Bu faoliyat internet iqtisodiyoti, yangi iqtisodiyot yoki veb-iqtisodiyot kabi atamalar bilan ham ifodalanadi.

Raqamli iqtisodiyotning asosiy komponentlariga quyidagilar kiradi:

- Elektron tijorat — mahsulot va xizmatlarni onlayn xarid qilish va sotish.
- Elektron moliya — moliyaviy xizmatlar va operatsiyalarni raqamli formatda amalga oshirish.
- Raqamli infratuzilma — yuqori tezlikdagi internet va telekommunikatsiya tarmoqlari.
- Raqamli platformalar — global xizmatlar (Uber, Airbnb, Amazon va boshqalar).

Xalqaro raqamli integratsiya milliy iqtisodiyotlarning global raqamli tarmoqlar orqali o'zaro bog'lanishini anglatadi. Bu jarayon quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- Savdo va xizmatlar — raqamli platformalar orqali xalqaro savdo operatsiyalari va xizmatlar eksporti.
- Moliyaviy integratsiya — xalqaro to'lov tizimlari, raqamli valyutalar va blokcheyn texnologiyalari yordamida tezkor va xavfsiz moliyaviy tranzaksiyalar.
- Texnologik hamkorlik — davlatlararo innovatsion texnologiyalar transferi va qo'shma loyihalar.

Raqamli texnologiyalar ishlab chiqarishdan tortib, moliyaviy xizmatlar, transport-logistika, ta'lim va sog'liqni saqlash kabi sohalarga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Masalan, ishlab chiqarishda avtomatlashtirish va robototexnika jarayonlari mahsulot tannarxini kamaytirish hamda ishlab chiqarish siklini tezlashtirishga xizmat qilmoqda. Moliyaviy sohada esa masofaviy xizmatlar, mobil banking va elektron hamyonlar nafaqat ichki, balki transchegaraviy to'lovlarni ham tezlashtirib, xarajatlarni kamaytirmoqda. Shu tariqa, raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya o'zaro uyg'unlashib, iqtisodiy samaradorlik, innovatsion rivojlanish va global hamkorlik imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Marketing va savdo yo'nalishida raqamli iqtisodiyot internet marketing, raqamli reklama, onlayn savdo maydonchalari va elektron CRM tizimlari orqali mijozlar bilan o'zaro aloqalarni optimallashtirishga xizmat qilmoqda. Global raqamli integratsiya sharoitida transchegaraviy savdo platformalaridan foydalanish mahsulot va xizmatlarni yangi bozorga tezkor chiqarish imkonini beradi. Ta'lim sohasida esa onlayn ta'lim platformalari, virtual laboratoriyalar va masofaviy o'qitish vositalari yordamida bilim olish imkoniyatlari kengaymoqda. Bu esa malaka oshirish va qayta tayyorlash jarayonlarini geografik hamda vaqt chegaralarisiz amalga oshirishga zamin yaratadi.

Shu bilan birga, raqamli integratsiya qator chaqiruvlarga ham duch keladi. Birinchidan, kiberxavfsizlik sohasida ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash, kiberhujumlarga qarshi barqaror tizimlarni yaratish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda. Ikkinchidan, normativ-huquqiy tafovutlar — turli mamlakatlarda amal qiladigan qonunchilik bazalarining farqliligi transchegaraviy elektron operatsiyalar va ma'lumot almashinuvida to'siqlar keltirib chiqarishi mumkin. Uchinchidan, raqamli tafovut — mamlakatlar va hududlar o'rtasida raqamli texnologiyalarga kirish imkoniyatidagi nomutanosiblik ijtimoiy-iqtisodiy tengsizliklarni chuqurlashtirishi mumkin.

Biroq, ushbu jarayonning imkoniyatlari ham salmoqli. Birinchidan, raqamli iqtisodiyot yangi bozorlar, xizmat turlari va biznes modellarini yuzaga keltirib, iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi. Ikkinchidan, ilg'or innovatsiyalar — sun'iy intellekt, blokcheyn, IoT kabi texnologiyalarni joriy etish orqali mahsulot va xizmatlar sifatini oshiradi. Uchinchidan, bandlik sohasida yangi raqamli kasblar va ish o'rinlarining yaratilishiga xizmat qiladi.

Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya jahon iqtisodiyotida yangi imkoniyatlar bilan birga yangi xavf-xatarlarni ham keltirib chiqarmoqda. Raqamli texnologiyalar korxonalarga operatsion samaradorlikni oshirish, yangi bozor segmentlariga kirish va mijozlar bilan barqaror aloqalar o'rnatish imkonini bermoqda. Xalqaro integratsiya esa milliy iqtisodiyotlarning global raqamli tarmoqlarga kirish imkoniyatlarini kengaytirib, xalqaro savdo, investitsiya va texnologik hamkorlik imkoniyatlarini oshirmoqda.

Biroq, kiberxavfsizlik muammolari, normativ-huquqiy tafovutlar va raqamli tafovut ushbu jarayonlarni murakkablashtiruvchi omillar bo'lib qolmoqda. Shu sababli davlatlar va biznes subyektlari raqamli xavfsizlik choralarni kuchaytirish, qonunchilik bazalarini uyg'unlashtirish hamda raqamli infratuzilmani rivojlantirish bo'yicha tizimli strategiyalarni amalga oshirishlari lozim.

So'nggi yillarda O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha hukumat tomonidan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Prezidentimiz tashabbusi bilan qabul qilingan bir qator normativ-huquqiy hujjatlar raqamli iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash va uning jadal rivojlanishi uchun mustahkam huquqiy zamin yaratdi. Mazkur vazifalar ijrosi doirasida mamlakatimizda elektron hujjat aylanishi tizimlari joriy etilmoqda, elektron

to'lovlar va elektron tijorat rivojlantirilmoqda, normativ-huquqiy baza takomillashtirilmoqda, raqamli infratuzilma kengaytirilmoqda hamda iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida bosqichma-bosqich raqamli transformatsiya amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar O'zbekistonning global raqamli iqtisodiy tizimga integratsiyalashuvi va xalqaro moliya bozorlarida raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Xalqaro iqtisodiy integratsiya — bu milliy xo'jaliklar o'rtasida ko'p tomonlama, barqaror va tizimli aloqalarning shakllanishi hamda mehnat taqsimoti asosida mamlakatlarning iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy va madaniy jihatdan yaqinlashuvi jarayonidir. U ishlab chiqarish tarmoqlarining turli darajadagi va ko'rinishdagi o'zaro bog'liqligini ifodalaydi hamda xalqaro hamkorlikni yanada chuqurlashtiradi. Integratsiya samarali rivojlanishi uchun ishtirokchi mamlakatlarning iqtisodiy yetuklik darajasi, bozor munosabatlari infratuzilmasi va xo'jalik yuritish mexanizmlari o'zaro mos bo'lishi lozim. Amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, bunday integratsiya, odatda, sanoati rivojlangan davlatlar yoki iqtisodiy modernizatsiya jarayonidagi mamlakatlar o'rtasida faol shakllanadi.

So'nggi yillardagi global iqtisodiy ko'rsatkichlar to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimining barqaror o'sib borayotganini tasdiqlamoqda. Bu jarayonda energiya, transport-infratuzilma, yuqori texnologiyalar va ishlab chiqarish kabi strategik tarmoqlarga yo'naltirilgan kapital hajmi rekord darajaga yetdi. Ushbu investitsiyalar nafaqat iqtisodiy o'sish sur'atlarini tezlashtirmoqda, balki barqaror sanoat bazasini shakllantirish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish va xalqaro raqobatbardoshlikni oshirish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya sharoitida bu kabi investitsiya oqimlari yangi texnologiyalar transferini jadallashtirib, transchegaraviy savdo va moliyaviy operatsiyalarni yanada samarali amalga oshirishga zamin hozirlamoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies. New York, NY: W. W. Norton & Company.
2. Tapscott, D. (1995). The digital economy: Promise and peril in the age of networked intelligence. New York, NY: McGraw-Hill.
3. Schwab, K. (2017). The fourth industrial revolution. New York, NY: Crown Business.
4. Manyika, J., Chui, M., Bughin, J., Dobbs, R., Bisson, P., & Marrs, A. (2013). Disruptive technologies: Advances that will transform life, business, and the global economy. McKinsey Global Institute.
5. World Economic Forum. (2020). The global competitiveness report 2020. Geneva: World Economic Forum.
6. World Bank. World Development Report 2021: Data for Better Lives. – Washington, DC: World Bank, 2021.
7. Baldwin R. The Globotics Upheaval: Globalization, Robotics, and the Future of Work. – Oxford: Oxford University Press, 2019.
8. European Commission. Digital Economy and Society Index (DESI) 2023. – Brussels: European Commission, 2023.
9. Chen J., Li W. Digital Platforms and Cross-Border E-Commerce: Evidence from Alibaba and Tencent. Journal of International Business Studies, 2020.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
